

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 13. septembra. (D. u.) Službeno izvještaj.

Rusko bojište.

Ruske snage proli su istočno-galicjskoj fronti traju dalje. Na usju Sereta sužbijene su jake neprijateljske sile. Borba je vodila na mnogim mjestima do sakaženja u strofalnim opkoljenjima. Sjeverozapadno Stranova stonilo se više ruskih baterija u prekriznoj vatri naših baterija. Ruske su bile odbijene sa bajunetama. Sveze čete, koje se bore kod Tarnopola, povukle se preko noći na pozicije, koje su bile uređene na visinama istočno-galicjske i Jazerne. Ove su pozicije pripremljene usju, koja se nalazi na sjevernom bratju srednje Strane. Neprijatelj nije smogao tog kretanja. Kod Novog Sankana žestoke su borbe u tjeuku. Istočno Dubna prodrijaše naše čete dalje. U željezničkoj pruzi u okolici Derazna našim neprijatelja na više točaka. Kod toga su osobito istakla bečka pješaka pukovnija broj 24. Austro-ugarske vojne sile probiše u Litavskoj u prekriznoj vatri prisu na selo Skufari 9 časnika i 1000 momaka i zaplijeniše 5 strojnih pušaka.

Talijansko bojište.

Na primorskoj fronti nastavile su jučer borbe u prostorima Boveca i Tolmina sa nesmanjenom žestinom. Opet smo odbili naše snage Talijana iz teške gubitke za njih. Opet su se naše čete uzdržale bez iznimke i svim svojim pozicijama. U prostoru Boveca poslao je neprijatelj, nakon što su se pripjeloce navlače na Bamon i pokušaj proloma protiv obronka te gore izjavili. Poslije podne sile su napredovale protiv Jarovečke. Bili su odbijeni. Talijanci su loptništvo ovdje pucalo u doline, gdje se sakupljale njihova pješadija sa vidljivim učinkom. U području rječica, gdje je neprijatelj već u prekriznoj vatri bio izabroju preko 300 ljudi, Tolmina se je opet izjavila nepopredna. Talijanski su mostobran napali Bujan uzatadno četi-pu. Dalje južno vodila razmjerno mir. Na tirološkoj fronti neprijatelj se ponovno pokušaj neprijatelj, da se prilazi našoj poziciji Popene, što tako kao svi prijašnji. Pred pogranicnim mostom leži mnogo više od 100 mrtvih Talijana.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, H. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 13. septembra. (D. u.) Iz velikog glavnog stana službeno izvještaj:

Zapadno bojište:

Na zapadnom bojištu položaj je nepromijenjen. Oborena su 2 neprijateljska letjela.

Prošle noći provedena je zračna navalna na utvrđena Southenda.

Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova.

Na lijevom bratju Dyne, između Friedrichstadta i Jakobstada neprijatelj je haćen iz više pozicija. Dalje južno izmahnulo je. Tjerajuće njemačke predlaziše stignuše na cestu Eskengrafen-Bakisi. Isto je tako izmahnulo ceste Kupisk-Dvinsk i Vilije iznad Njapredovanje u brazu tjeuku. Dostigli smo na više mjesta željezničku prugu Vilna-Dvinsk-Petrograd. U Grodna dalje nastavila se progona. Na doznjoj Zelvjanki bile su jake protunavale neprijatelja odbijene. Jučer smo zarobili preko 3300 momaka.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.
Neprijatelj je na uzmagu. Preko 1000 je Rusa zarobljeno.

Vojna skupina Mackensenaova.

Otpot neprijatelja slomljen je na cijeloj fronti. Progon u smjeru Pinska je u tjeuku.

Jugoistočno bojište:

Njemačke čete odbiše jučer krvavo zapadno i jugozapadno Tarnopola više jakih neprijateljskih navalna te zarobiše pritom nekoliko stotina Rusa. Noću povukosmo se nezaprječeni od neprijatelja na povoljniju poziciju nekoliko kilometara zapadno od prijašnje.

Vrhovna vojna uprava.

Balkanski savez?

Kristijanija, 13. septembra. Aftenpost donosi sljedeću Matinovu vijest iz Soluna: Venecoloso je uspjelo skloniti srpsku, rumunjsku i bugarsku vladu, da se sastanu na konferenciji ministarski predsjednici i vojnički delegati četirju balkanskih država. Nomenklatura ove vijesti leži na danu. Ovdje se želju smatra činjenicom, koja se ne može ostvariti nakon rusko-bugarskog ugovora.

Bugarski demeti.

Sofija, 13. septembra. Stan novinarva izjavlja, da su vijesti iz Nisa i Soluna, prema kojima se na srpskoj i grečkoj granici sabiraju hiljade komitasa, potpunoma krive i bez svakog temelja.

Odluka Bugarske.

Sofija, 13. septembra. Sofijski listovi javljaju, da je Bugarska pozvala pod oružje Mecedone, što su nastanjeni u Bugarskoj i to one, koji su služili na 3 sedmice, a koji nisu služili za 45 dana. 450 pilotaca junckerse (plemičke) škole imenovane je prije dobe Asocinica.

Srpski časnici u crnogorskoj vojsci.

Rim, 13. septembra. "Agencija Stefani" javlja iz Cetinja: Tri vjela srpska časnika stigla su ovdje, da budu na raspolaganje crnogorskoj vrhovnoj komandi, te će biti otpisani na bosansku granicu.

On je ikad pisati umjela. I uza sve to ova čudna smisao, blagosil i stidljivost, one rumene ruže dječevičkoga stida na ton uvelom, grubom licu! Mene su te protivitine svojim zbulim. Znao sam u njoj mnogo više no prije, ali sad mi se činilo još teže skitnući pečač se te lojne, sa loga starohrvatskog imena sironaše starice. Amalija plemenita Lenie Remljević! U tvoj rječnici mora da se skriva čudnovata priča, kakvih ima na stotine i to joj lijepo ali tužno hrvatskoj zemlji, priča srca, koje je kroz vijekove kucalo u slavnu i neizdaj-pu-usud-bre-u-taman zakutak, da još nekoliko časnika kuci i puca.

Gospodice Amalije dozvolite, zbilja potporu, bas onih pet forinli, što ih je izdalo bila po Zivovickoj smrti. Javit en joj sam tu, veselij vjeh, rekoh E. krahm jedno preppno gut zlokobne, strahovite dascare na tri sprata. Preppno sretno stajaloje stepenice, pokuehan na vrata plemenite gospodice i kad mi se (zbilja ova tužna) glasom: "Slobodno!" pritisnuh ruku i unijah. Na moj pozdrav svima gospodice Amalija, kan da mi je tko bio prisuno u vis. Stajase kao svjedca, zinu i zurila ukocnim

Srpski zahtjevi.

Zürich, 13. septembra. Bukareštanski dopisnik "Zürcher Post" piše: Srbija zahtjeva garancije, koje bi joj ententa samo onda mogla podati, kada bi bila pojediničnom i kad bi imala u ruci podjelu, što ih Srbija od nje zahtjeva. Nu i u samom ovom slučaju ne bi Srbija u cijelom opsegu udovoljila Bugarskim zahtjevima. Što će biti iz ovog nesporazumljenja ne može pokrili ni najveći optimizam. Vijesti iz Balkana su uvijek u protuslovju. Bugarski ljudi svrsishodno, logično i konsekvantno. Ona je te ostaje intransigentna do konca.

Kaukaska vojska.

Carigrad, 13. septembra. Kaukaska vojska, kojoj je sada na čelu veliki knez bratju jedva 120.000 momaka. Ona je sastavljena od raznih elemenata, a najviše od Armenijaca i Perzajaca, Čerkesa i relativno mnogo židova, dočim im pravili Rusa ogromna manjina. Koncom septembra, najkasnije sredinom oktobra svaka je operacija na ovoj fronti radi velikih kiša i snijega osujećena.

Vladivostok — centrala dobavljanja municije.

London, 13. Renter javlja iz Tokija: Kapetan parobroda "Kokura Maru", koji je nedavno stigao iz Vladivostoka javlja, da se u onoj luci obavljaju velike vojne materijale radnje. Negredna množina ratnog materijala sakupljena je tu, a brodovi neprestano dovajaju novi materijal iz Americe i Japana. Dnevno se izvaža samo 20-30 tona robe a drugi se vaguni upotrebljavaju za prevažanje municije. Rusko-japanski su odnosi svakim danom srdeljivi.

Pojačanja za Dardanelima.

Solun, 13. septembra. 140 engleskih časnika stiglo je ovdje sa jednim francuskim putničkim parobrodom. Oni putuju u Mudros, da budu sa tamno koncentriranim četama otpisani u Dardanele.

Francuski zrakoplovi za Dardanele.

Zürich, 13. septembra. "Neue Zürcher Zeitung" javlja iz Genfa, da se u Francuskoj pripravlja avijatički kor za Dardanele, u kojem će biti 400 vojda letjela i opazača.

Putilove tvornice.

Hamburg, 13. septembra. Nedostatanne priprepe Putilovih tvornica, radi kojih je bilo toliko navalna u Dumi, daleko su povoda, da se povelje istraga. Izvidi parlamentarne istrage komisije pokazale su, da su napadaj bili opravdani. Dokazalo se, da se u tvornicama radio samo 8 dana na mjesec za vojnu upravu. Ratni ministar izjavio je mjere, kako bi se priprava oružja i municije uvelo na onu mjeru, što ih tvornice has mogu prijaviti.

"Times" o položaju u Rusiji.

London, 13. septembra. U članku pod naslovom: "Ugodni položaj Rusije" kusa vojnički izvjestitelj "Timesa" o rusko-ke položaj ruske vojske ugodnim. Ruska vojska ima sada vrlo dobar strategički položaj. Rusi će Nijemce pobijati, dok ne nastupe neugodne vremenske neprilike, koje će prisiliti neprijatelja, da skriži za zimsko ukončavanje svojih četa. Nijemci i Austriji pridobivaju samo gradove, ali ne rusku vojsku. Dopisnik navodi strategiju njemačkih generala "sironašom". Za napoleonska poduzeca, potrebit je jedan Napoleoni. — U drugom članku opisuje potrebu u krizu, što vlada u Rusiji, kojoj fall političke i vojničke organizacije, oružja i municije. Ovim utplovom treba pripisati razočaranje ruskih krugova radi nerada u Francuskoj, krugova, koji žude za sklopljenjem posebnog mira. K tomu pridolaze još gospodarske i novčane poteškoće, pak milijuni beskućnika seljaka, gubitak važnih industrijalnih centra i nestalnost, da li će se Riga i Petrograd moći obraniti. List napreduje, da će se nakon što je car preuzeo upravu vojske, odstraniti svi ovi nedostaci.

Engleski narodni registar.

London, 13. septembra. Kako javlja "Daily News" sastavljen je novi vladni odbor za nar. registar kojemu je na čelu lord Lansdowne. Ova je odbor predložiti potrebite prijedloge najbolje vrsti, kako bi se imao voditi u buduću narodni registar, e da bude od njega država imala koristi.

Veliki požar u Parizu.

Genf, 13. septembra. Kako javljaju pariski listovi buknuo je u Antinovoj tvornici uja i musti veliki požar. Požar već je tako brzo proširo, da je veliki dio Pariza bio u oblaku dima. Javla navečer bili su požarnice gospodari situacije. Kod požara je nastradalo mnogo ljudi, te je prouzročena velika materijalna šteta.

Borbe u Indiji.

London, 13. septembra. Indijski ured javlja: Uslijed nemira u području Mohmanda na sjeverozapadnoj granici Indije došlo je dne 5. septembra do prave bitke između 10 hiljada Mohmandaca i naših. Neprijatelj se je žestoko branio, ali je bio potučen. Mi smo izgubili 3 časnika i 44 momka. 35 ranjenih i 2 izgubljenih. Na strani Indijanca bilo je 31 mrtvih i 4 ranjena.

Bankrot tvrdjava.

Pariz, 13. septembra. Senator Humbert objavio je članak pod naslovom: Bankrot tvrdjava. On veli da je sadašnji rad dokazao, da su tvrdjava bez svake koristi, jedjedno se tvrdjava kunošo braniti ofenzivu neprijatelja žrtvovalo se množini rojstva. Svakako imadu tu veliki uspjeh Nijemci sa svojom tekom artillerijom. Duzost je francuskoj ratnog vodstva, da sve tolove, što su na tvrdjavama prenese na frontu.

AUGUST ŠENOVA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dulje).
"Blagoslovio Vas i Vašu dječicu Bog i majka Božja! Ljubim ruke! Ponizna službenica VASA!"
Tako dođe nazadjuju do vrata, gdje zamisli brzo za sebe, paogre, da ih ulvati kvaku, da otvori vrata. Jos jednog pokloni se, stono sa svih, do crne zemlje, znanjuju nesto i istano se bilo je, sobe.
"Jes sam juč teško njezine korake na podu! Rasvorih papir i prođah ime: Amalija plemenita Lenie Remljević! I otmisla koraci u nesluh, ali ja još držah pred sobom artija, pa sam čelo i opet čelo: Amalija plemenita Remlinska.
"Po mojoj glavi vrazil se što kombinacije. Na stara ružna djevica — plemenita Kanarinčeva gospodice! — pod živom nadzoru kalom podrine — a zivotnost preko nekoliko kavanih forinli — ta teško kome no moha — i kad ju upitah za ime, to odklanjaje, u kome se tajla ljubav i iskrica plemićkoga ponosa. Pak zabravila pisati, a unijela je i zalila je,

očima u mene. Ali mi ne reče ni riječi, pače me ni no porzavi. Bio ju je očito strah, a ta bojazan stezala joj je grlo, te nije mogla istisnuti riječi. To razabrati odmah iz preostavljene, iskrivljena lica starice. Da ne stoje uzte u mukah, reči ću joj u brzo:

"Dobar dan, gospodice! Eh dobro je. Sad vam se ne treba bojati ničije smrti. Što vam je Žirničeva odmjela, to vam je gramsko općina povratila, a općina ne umire, dok je Zagreba."
"Da ste ju vidjeli? Ne mogu tojva preobražaja izraziti riječima. Bojazan bjesa to starčko lice protegnula u duljnu, radost razlegnu ga u širinu. Amalija izdahnu silovito, a pri tom se je gotovo cijelom tijelom uzvimala, zatim se pokloni tri puta, kane da se Turčin klanja, kan da je nasred svijede prelomljena, ali ni da je pisnula. Doljija joj usneca poče podrihtavati, misice lica izrahu se gotovo smješno, kan da si ih teknuo manjevolnom ženom, suza za suzom rinala se iz oka. Amalija treni miru dlanove, kan da je razapeta, pokrueh prema meni i htjede sitom dohvatiti moju ruku, da ju poljubi.
Nijesam slika, široke refleksije ne mile mi se. Ali u taj čas požalih, da ne umijem

slikati. Bog i duša, bio bih naslikao tu stenu plamenitu gospodice, bio bih kušao kistom oponašati taj čudni, neopretni, smješni, ali i granulirani izgled njezine radosi. Bože moj, pomislih zadubiv se za tren u refleksije, koliko ima bijesnika, a pružih li im slanku u toj bijedi, misle, da su najviše dohorošćenici na ovom svijetu. Samo nesretnici mogu nas nanuštiti, što je prava misel, sreće. Tobažnja ne sreće nije u što prilika nego drozivotnost ljudske lakomosti. Pet forinli na mjesec! Ta bogatše glazelin potroši u to vrijeme dva puta više za crnilo svojih čizama, a ovo je stariji to spasenje života.

Napokon — silme su suze prokranule bile iz njezinih očiju — povratit joj se riječ.
"Ma — ma —" uze Amalija pentu, "nužnije Božja! Ta milostivi gospodine! Ne znam, kako sam te zasluzila! I Bog platio gospodi voraškoj što puta tu dobrovati Bog platio i Bogodice! Ljubim vam take milostivi gospodine, ljubim vam ruke. Bog dale milostivi dobrih ljudima dijelak raja koji misle na tužnoj zemlji dajje od svoje vlastite kože!"
(Dalje slijedi.)

Nova grupacija francuskih četa.

Zrieh, 13. septembra. Prema izvještajima švicarskih novina iz Londona predstoje kod francuskih četa važne promjene. Pod upravom generala Pama stvorit će se samostalna vojska na istoku.

Nepobjedivi Nijemci.

Bern, 13. septembra. Jakinski list „Ordne“ piše na račun talijanskih pjesnika, koji čitajući njemačke sude o borbi u Rusiji na temelju njemačkih izvještaja i onda zadovoljni viču: „Mi smo uvijek govorili, da nismo smjeli započeti ratom, te da smo se morali zadovoljiti, što nam se nudilo. Nase operacije ništa ne prozivaju. Ako se te ljude hoće da o protivnom uvjeri, ne znaju drugo reći, već to, da su Nijemci nepobjedivi. Povsuda vide samo bankrot, slabost i nesposobnost bilo u Rusiji, Engleskoj i Francuskoj. Te se nadaju, da će Italija ipak opt doći k pamei.

Računi bez krómara.

Rim, 13. septembra. Povjerenstvo, koje se bavi preuredjenjem parlamentarne dvorane u Rimu, našlo je, da budu u sredini dvorane priredjena mjesta za zastupnike iz Istre i Južnog Tirola. — Jedno portugalsko vojničko povjerenstvo imalo je dugi pogovor sa ministrom kolonija, Martini u pitanju kolonija. I ministar predsjednik Salandra primit će u audijenciju ovo povjerenstvo.

Albanski kaos.

Rim, 13. septembra. „Giornale d'Italia“ javlja, da Esad-paša nastavlja svoje napredovanje po ravni Zadrima. Može se već reći, da je ravnica posve u posjedu pristaša Esad-paše i da je odvisna od vlada u Lještu. Esad namjerava zaposjesti i područje Miriditi. Kako su pobješi iz njegovi neprijatelji. Ovaj se kotar bori sada već bez svakih sredstava, te je opkoljen od Srba i Esad-pašinih pristasa. Bib Doda podao se u Crnu Goru, gdje se ga drži kao taooca. Miriditi su se dali u očajnu bitku napram Esad-pašinih četa. Ovi su sažgali ljetnikovac Bib Dode. Što se Zadrima tiče, nije još jasno, da li Esad-paša radi tu sporazumno sa Crnogorcima. Stalno je, da Crnogorci drže svoje pozicije sa ova stran Drina, te da ne zaprijetuju napredovanje Esad-pašinih četa.

Pristaši Kempovi odsudjeni.

Amsterdam, 13. septembra. Reuter javlja iz Pretorije: 42 pristasa Kempovih odsudjeno je radi urote na tamiocu od 9 mjeseci do tri godine i novčanu globu od 50—150 funti. Takozvani „Prorok Rensburga“, koji je u zapadnom Transvalu imao veliki utpiv odsudjen je na 18 mjeseci tamioca.

Borbe i bojevi na koruškoj granici.

U kratkim stvarnim izvještajima našeg generalnog štetra često se veli o bojevima na našoj granici: „Na koruškoj granici doslo je samo do topničkih bojeva“. Svakako lokočni prikaz, dostojan željenznog duha naših četa. Ali tko zna izja fronta što im prikaz znači? Samo onaj mogao bi o tom imati pojma, koji poznaje stranae litiice juiskih Alpi i nadocvječne zadnje naših hrabrskih branica grane. Kako strano se neprijatelj uvijek upo, da topničkom vatrom osjeti naš otpor, pokazuje okolica naših glasovitih pograničnih utvrda kod Naborjeta i Račelja, Udubinama, što su ih ovdje neprijateljski meci izrovati, ni broja se ne zna, a posturalno je na cijelo na hiljade riba, kad se tanad tućom prosula u rijeku i gorak jezera.

U isto vrijeme kad su na području Bovea i Tolmina bijesili bojevi pokušao je general Cadorna poduzeti navalu protiv dviju važnih brdskih prelaza koruške grane. Talijani su se oprezno suptali poput Indijanca i kad se ni jedan hitac nije predoval i kad već nisu mogli dalje napredovati, mislili da su dobili igru. Sve više Alpinaca natisivalo se u gorsku kotlinu. Kad su već dosta čvrsto bili upali u stupicu, zatvoreni im je ulaz, a melna vatra sasula se iz strojnih i običnih pušaka hrabrskih branica na Alpince, a iz njihovih se grla zaorio jedan pobjedonosni „Hurra!“, koji je ispunio sve gorske uvale i uzvisine. Talijani su pokušali, da svoj nespušes osrete s bijesnom topovskom vatrom, a već prvih nekoliko hitaca naših baterija na običan je način ne-

prijatelja usukalo i unistilo. Nasi nisu imali gotoro nikakovih gubitaka.

Raspodjelje naših četa upravo je izvršeno. Momeć jednog oklopljenog viaka priredjuje, kadgod joj to vrijeme dopusti, „koncerte“ u oklopljenom viaku. Harmonika usna svirala glavna su glazbala, a sve ostalo izmislili su sami junaci „glazbenici“. Jedan umije izvršno oponašati klarinet, drugi trublju, treći bubanj, ovaj bombardon, oni veliki bubanj, a ne manjkaju ni druga potrebna glazbala. I sve to savsrim se skladno čuje, jer i onako glavno je humor.

Hrabri satnik Hensel, lav Nabrjeta od godine 1809, može ponosno gledati s neba svoje vrijelne nasljednike.

Seljačke tegobe.

„Slov. Gospodar“ piše: Kamogod doljes, posvuda se sada vjeka jedna pjesma, naime kako je seljaku sada dobro. Ljudi vide samo cijene pojedoljskim proizvodima, a ne vide koliko sada seljak trpi rauli ponimanjanja radnika, ne vide, kako je priredjanje svega sada mnogo skuplje i ne vide, kako je skupo življenje danas i ne seljaka, jer i on mora mnogo živjeti kupiti, a osim toga i odijelo. Seljaku se odredilo koliko brašna smije uporabiti na dan, te su mu postavljene za sve vrste žita maksimalne cijene. Seljak se iz rodoljublja rado podvrgava svim odredbama. Na oni, koji sada govore o seljaku, neka promisle, što bi građani rekli, da bi im se odredilo koliko grama mesa i salate smiju na dan uživati i koliko deolitra piva smiju popiti. Da imaju građani za dva dana u sedmicu post, ne znači mnogo, jer u ova dva dana lako jedu divljačinu, bravelinu. Osim toga odredba nigdje ne veli, da im nije slobodno prvnašji stan kupiti mesu za drugi dan. Seljak rado sve podnosi i ne zavija građanima, koji nisu obzirom na glavni žid privezani lako na mjernu kao seljaci. Seljaku je teško to, što se mnogi pritužuju radi previsokih cijena seljačkih proizvoda, i da sudovi nastupaju kaznama.

Iza rata.

Mnogo nauka dat će nam ovaj rat. Neki će biti jako tvrdi, ali dobri.

Kako ide sada i gospodi u slast crni kruh! Prije su morale biti žemice, bijeli kruh iz najfinije muke, sada je dobar crni kruh, da bi ga samo bilo. Prije nije bilo posta, sada je vlada sama zapovjedila dva put na sedmicu mesopot! Prije skupa „turska kava“, sada je dobra i želudova. I medju seljastvo je prošlo mnogo gospoštine. Kako se je nekoć prošlo živilo! Bijeli kruh bio je — ako je bio — za sajam i najvjeće blagane. Meso je rijetko kada došlo na stol! Na pusu večer, na dan sujna i tu i tamo koju nedjelju, Kave se upoće nije poznavalo. Crni kruh, polenta, skrobice, krumpir, zelje, repa i pasulj, to je bila hrana i kod najboljih seljačkih kuća i ljudi su bili zdravi i zadovoljni. A nadoslo je gospoštvo bijeli kruh, meso, kava, čaj sa rumom. Dakako ne svuda, već tu i tamo. Jedva rat sjelo na na stara vremena.

Ne daj Bože, da bismo iza rata zaželjeli sadašnje prilike u kojima živimo sada. Sada je ustim crni kruh, mnogoput iz pokvarene muke, tu i tamo pa upoće niti muke za kruh nema. U gradovima se tesko dobie i mljeka za djecu. Želimo ovo: Neka bi nas rat naučio opet prostom, umjerenom i trijeznom življenju. Sada u ratu spoznali smo, da čovjek mnogosta lako manjka — i ne da bi za to bio slabiji. Zdravstveno se bolje ocuti, kad nema oviske i onoga. I gle dajte, upravo to uči današnja znanost. Znanost je dokazala, da je bilo nekadnje pripristo i naravno življenje mnogo zdravije negoli je današnje sa svojim tobožnjim dobrotama.

Liječnici su pretraživali, otkuda danas toliko bolesti, kada se danas ipak više za zdravlje skrbi. Otkuda tako česta malokrvnost, slabost, snuša, slaba iast, slabji zubi. I našli su, da je mnogomuo kriva naša hrana. Tu se uzima u obzir samo gradevno, no nije bez svrhe ni kod seljaka. Jede se previše mesa, a malo moćne hrane, sočiva i voća. Onda — a to osobito naglasujemo — previše bijeloga, a premalo ernog kruha. Najfinija muka je ustim najslabija. Ne da ne bi imala ukusa i hranivosti, već meljenje na bijeli kamen odzime joj mnogo tvari, koje čotjeće tijelo treba za zdravlje. Što je knepov kruh, što ga toliko preporučuju za ojačati

se? Kruh iz pšenične muke sa mekinjama. Zito ima u sebi raznih tvari, koje su potrebne za dobru krv, za kosti, za zdrave zube, a ovih je tvari prilično mnogo, a iz sredine zrna otkuda je najviše bijela muka, ih upoće nema. Po prilici lako je i kod drugog žita, sočiva itd. Ako je jaćnik očiscen, izgubi najkrijeptije tvari. Tako je i pasulj ili grah za moć slabiji, ako se samo sok iscedi, ali krumpir, ako se otopi prije nego se ga melne kuhati ili olupljeno voće. Čim naravnije, tim zdravije. Odvise smo se omećkuzili i želimo živjeti „gospodski“. Za to gubimo moć i zdravlje i već nisimo ni sjena starih, koji nisu znali za ove dobrote, a bili su moćni i zdravi. Kako izgledaju seljaka djeca, što uživaju crni kruh i mljeko. Rumeni i krepki, zdravih kostiju i zubi. Sada „kava“ unistuje već i djeci živee i kvani krv. Za to su blijedi slabije bez krvi i moći bez obrane proti bolesti. Nekoji rodiljci su još tako glupi, da davaju djeci čaj sa rumom. To znači djecu upravo trovati.

Da bar to neka bi iza rata drukije bilo. Kod nas se upoće mnogo plio. Neki Robert Miler napisao je knjižicu, u kojoj ovoj knjiži raspravlja, kako bi u budućee moralo biti u Austriji. Austrija, veli on, mora se više zauzeti za Slavene, jer u ovima je još mnogo neizrabljene tjelesne i duševne moći, tako da jih je vjeselje pogledati.

razviti svoje moći u čast sebi i u slavu Austrije.

Za to natrag umjerenom i trijeznom življenju. Natrag naravnog prostoli nekadašnjeg vremena. Kolo vremena se ne može okrenuti natrag, za to je nekoć bilo. Pozdravljamo svaki napredak, ako je napredak. No pjančevanje nije napredak i omećkuzeje takodjer nije bio napredak.

Trijeznot i umjerenost dat će namenu narodu tjelesnu i duševnu krijepost: djeci zdrava lica, mladima posteno i veselo srce, muževima muževnost, a narodu moć i rast.

Vojska je donijela silu trpljenja i naložila silu toga, što smo morali podnasti. Malo ovog zadnje i iza rata, i dočekat ćemo nov, trijezan, umjeren, ali za to zdrav i srećan rod.

U Njemačkoj se je započelo veliko gibanje, da bi se istrijebilo sve, što se gnjilog i slabog uneslo medju njemački narod, budi u običajima, nosnji, a svem mišljenju i življenju. Tako su tvjereni, da same pobjede na bojištima ne će donijeti želje budućnosti, ako se ne preotrije i unutrašnji neprijatelj. Ako to Nijemci čuju, koji nas imaj jedva pijest napram njima. Za to na rad za nas preporod, za umjerenost, za trijeznot, za naravno prostot, na ono lijepe domaće življenje puno zdravlja, puno vedrosti i veselja, koje je združeno sa umjerenošću i trijeznošću.

Razne vijesti.

Otvorene družinskih škola u Istri. Kako je već bilo javljeno, naša će Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru nastaviti svoj rad i u idućoj školskoj godini. Zbog toga vlada medju našim narodom u Istri i na otocima veliko veselje.

U ovim teskim vremenima i sred svagdanšnjih opasnosti naši su ljudi puni prozudanja, jer osjećaju, da ni u ovim burnim časovim nisu zapušteni ni sami. Družba

sv. Ćirila i Metoda za Istru, po njoj jeli naš hrvatski narod ispunjuje svoje davno zadano obećanje.

Kako naš narod i u ovo iznimno silvača svoje dužnosti prema grubrač vidi se iz pomoći, što je pružio Družbi. Tako su i posljednjih stigli na družbino ravnateljstvo prijosi:

G. Vjekoslav Karlararis, Opaljša, iz ljunu okladu K 5. Općina, Severi Kupi K 20. Uprava „Dana“, Spliti, Gradsko poglavarstvo Varazdin od bine predstave dne 19-VIII. K 43. G. Franjka Burešić, ravnateljica, Petk salje dar G. Dragutina Hlače, župnik Martišević, K 20. G. Josip Grgrurina iz zapis blakove, oca Ivana Grgrurina Gornjeg Bukavca K 200. G. Dr. R. Tentor, c. i kr. nadporučnik, Maribor počast uposame blakopok. L. Antonin učitelja u Gresu, K 20. Uprava „Nar ni Novina“, Zagreb, u ime stiglih nosa K 42. G. Fran Matejčić, c. k. z. škol. nadzorni, Trst, kao član čete, K 1. G. Mato Gregorčić, c. i kr. poruč. Bojna posta 44, sabranih K 425. G. K. Paliska, pok. Marka, Ripenda, daruju korist družb. škole u Rapcu svaki po K. G. Fran Flego, nar. zastupnik, Poč. Buzet, da počasti uposamu blakopok. Matka Mandića, K 20. Hrvatski, Što Novigrad, prihod narodnog blagdana, K 12. G. Ljudevit Zdrović, učitelj, Viroviti K 12. G. Kašpar Martinić, kr. gruntničar, lok. sabranik kao član čete K 1. G. Ambroz vitez Haradić, Mali Lošinj, mjesto vijenca na obor blakopok. Sve Marije ud. Bartulčić rođ. Haradić K 12. G. Gradska blagajna, Karlovac, u ime por. K 199-60. G. Ivan Gotjan, kr. voj. bijeljnik. Gospiće, mjesni prinos K 10.

Živjeti plemeniti darovatelji! Izdaci će veliki, jer je već sada namjestaeno 50 učiteljskih sila, a doskočiti treba drugim potrebama, koje su u najtesniji svezi s našim školama.

Hvaleći nanovo i od sreć. svim našim dobrotvorima, preporučamo se najtoplije i za unaprijed!

Kolera u Trstu. Izvještaj o stanju kole dne 11. septembra 1915:

Dne 10. septembra bilo je u njezi novih slučajevi 1, ozdravilo — osobe, umrlo — osoba, ostalo je u njezi 6, bacilom u promatranju 5, u ruci „Sanitorio“ je u promatranju 10 osoba.

Dobrovoljni priroci.

U spomen pred dušmanino paloga Mane Budisavljevića torpedom u jastrola na „U XII“ za udovo pokojnikovu i Manino 9 mjeseci staro siročee polaze N. N. 40 K. popoćujuć iznos ovako: „Brat pokojnikove pred dušmaninom odlikovani časnik, prihviti, piše mi: „Početkom srpnja bio je Mane na kratkom dopustu kod kuće te sam na njemu opazio, da je bio hrabri i neustrasivi vojnik — prava slika dobrih Budisavljevića! Kada sam mu na rastanju rekao: „Pomagao te Bog, dragi brate, odgovorio mi je: „Za mene lako, nek Bog pomogne državi, da svladamo naš neprijatelja!“. Lijepi riječi čestitog mućnika Slava mi budi!“ — Zahvaljujući ovim u imenu obdarene obitelji darovatelji, preporučamo širim krugovima, da se pridogode sročeeći toga pred dušmaninova jastrola. — Dosada je unislo u slavu ukupno 67 K. Daljne prirose priroci uprava dragovoljno i prosidjejuće stis-

Častim se staviti do znanja slavnome općinstvu, da sam opet otvorio moju dobro poznatu gostionu u ulici S. Martino br. 22

gdje ću i odsele točiti samo dobra vina te priredjivati ukusno jelo. - Preporučam se za obilan posjet.

Josip Jurković, gostioničar.